

BOŽENA NĚMCOVÁ

DOPIŠY LÁSKY

2011

© *Carpe diem*, 2011

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-87195-25-3

Mnohovážená!

Velice mně milá přítelkyně!

Bolně mě včera Vaše slova dojaly a neustále se v mém srdci ozývají. Víím, jak těžko je v té věci radu dáti; ale co mohu a jak myslím, co chci Vám zjeviti; zdali s Vámi nesouhlasím, nuže, odpusťte mně.

Je-li to opravdivá láska, ta vášeň, pro kterou člověk na vše, co se v cestu klade, zapomene, jemuž předmět milený jedinkým cílem blahostí jest, je-li to taková láska, jenž pro H. cítíte, tedy jsou moje slova marná; známť touhu po té vlnadné růži, pro kterou rády saháme, ať by i trny její nás píchly. Ale je-li to láska, kterou chcete pro vlast, pro naši věc obětovat, cítíte-li v něm jen mučedníka slovanského národa, pro nějž tak velkou ztrátu my Vámi zde by jsme utrpěli, ó to, prosím Vás, nečiňte, uchylte se k druhé straně, kde více působiti můžete, otce rodině a rodinu k radosti otce, a pro svatou naši věc; pomyslete, co na té roli pro nás pracovati můžete; víte, že muž, byť by sebeslavný byl, nesvede tolik, co rozumná žena, a Vy s Vaším nadáním, tou vroucí láskou k drahé vlasti; když Vy se co skvělá hvězda na té tmavé obzore objevíte, kdo nebude bažit, by jen jedinký paprsek toho blahodějného světla dosáhl! – věřte, Vy nám po boku našeho pěvce, toho skvělého slovanského slunce nejvíce pomoci můžete. Ve Vás skládají celou svou naději mnozí – mnozí (což jsem ovšem nikdy říci nechtěla), zdali Vy jej neochráníte, kdo by to mohl, aby pro nás nebyl ztracen?

Co se dotýče bližších okolností, které v domácnost sahají, i ty jsou lepší na té straně, což také velká výhoda jest, neb duch trátí sílu, když starost o vezdejší chléb jej tíží.

Já bych ještě mnoho mohla psát, ale již děti vstávají, a já musím přestat.

Odpusťte mou sesterskou radu, jestli Vás snad bolně dojmula; já psala jen v tom pádu, jestli láska taková, jak jsem zprvu podotknula; jinak ale, zdali opravdivá, pak by ji jen horoucí láska k vlasti přemohla. Já Vás líbám a zůstávám

vždy Vaše vroucí přítelkyně

Božena Němcová

Spalte list ten. Pište, jestli Vám čas dovolí, a dejte list mému muži.

2/ ANTONII BOHUSLAVĚ RAJSKÉ PO 13. SRPNU 1844

Drahá duše!

Nejmilejší přítelkyně!

S radostí, ale spolu i s úzkostí jsem Váš list obdržela; já ani nepomyslela, jaké následky by mohl mít, až jsem teď Váš obdržela a viděla, co Vy dobrá, obětující se duše jste učinila. Je to ovšem pro nás dobře a vlast Vám o jedno dobré více povinována bude, ale co tomu snad srdce říká; ulehly všechny bouře, jenž ním zmítaly? Uhostil se mír v něm? Mnoho bych za to dala, kdybych do Tvého mutného oka, Ty můj dobrý anjeli, hleděti mohla, já bych poznala, zdali to *oběť*, aneb opravdivé přesvědčení o pravém stavu té věci bylo. První bych nepřijala; já bych zase napravila, co jsem zkazila, mě by každá písmena toho osudného listu na duši pálila, kdybych pomyslela, čím příčinou se stal. A co by jsme tím získali? Vy neznáte břemeno, jenž taková oběť s sebou přináší – a jste dosti silná, je nést? Ale co to povídám! – Vím, že to nebylo žádné přenáhlení a že Váš zdravý rozum zajisté rozeznal, co pro Vaše blaho lepší bude. Jestli snad něco nerovného na té nové dráze, snad se lehko narovnatí dá. A tak děkuju ve jménu všech přátel a ctitelů Vašeho ctěného ženicha, že jste nám jej pro vlast zachovala, jakož i jeho rodinu; přeji Vám, by lásky Bůh dráhu Vašeho života růžemi *bez trnu* postlal. Zarmoutí se Praha, když svou okrasu ztratí; ale Ona svou matku nezapomene, které život zasvětila, ale pro její dobro i ve vzdálené krajině pracovati bude. Kýž mi to Bůh dá dočkat, bych po několika letech aspoň Vás zase spatřila; a sobě říci mohla, že jsem, kdyby jen jedinkým slovem, k Vašemu štěstí přispěla, pak bych byla šťastná. Lituji H., ale po čase jeho mladé ještě srdce

snad zase náhradu najde; a nyní myšlenky jeho zaujímá vlast. Jen jste-li Vy tiše a spokojena, pak jsem i já; a bude vše zase dobře; po bouři slunce svítí a modré nebe se na nás směje. Já jsem zde tak idylicky živa jako v Arkádii. Zdraví se však ještě nezlepšilo; ba ani snad nikdy – děti jsou zdravé a mají zde dosti zábavy. Nezapomeňte na nás a pište brzo. Mou úctu panu doktorovi i paní sestře. Pozdravení pana Čelakovského mě velmi těšilo, a list by mě byl ještě více těšil, ač si ani nesmím opovážit říct; vím, že to neřeknete, by mě za smělou nedržel. Buďte s Bohem a pište brzy Vaší upřímné přítelkyni

B. Němcovy

3/ ANTONII BOHUŠLAVĚ ČELAKOVSKÉ 20. KVĚTNA 1845

Moje drahá, vroucně milovaná přítelkyně!

Ne jednou, ale dvakrát, třikrát jsem Váš milý list přečetla a pak z upřímného srdce vzdychla: „Bože, popřej trvání jejímu štěstí!“

Když jsem posledně se sestrou doma byla, tak nás na zpáteční cestě o půlnoci šikovný vozka v jednom lese zpolehoučka svrhl; i museli jsme tedy hezký kousek cesty jít, což mně nebylo nepříjemné. Nebe bylo čisté jako moře; hvězdy se třpytily a měsíc tak tiše na něm plynul, že bych se byla do něho zakoukala. Tu se najednou přihrne množství chmůr, rozprostírají široké rámě a zakryjou svým černým pláštěm jasnou tvář měsíce, takže jen slabý odstín jeho záře pod ním viděti. Tak to přes něj táhne, jako divý lov! Konečně všecko přejde, měsíc se chvíli třese, ale pak zase jasně, ba ještě jasněji než předtím svítí. Bylo mi, jako bych v té jasnoskvělé tváři životopis mé drahé Bohušlavy čísti měla!

Píšete mi, že Vás dítky Vaše milují; a jakž by to mohlo jinak být? Stýská se jim, když na chvíli odejdete – nám se po Vás také stýská, a žádný nedá náhradu, žádný stesk neukojí.

Právě píšu pohádku o zakleté holubici, ba věru bych na chvíli ní chtěla být. A víte proč? Hned Vám to povím.

Letěla bych vysoko přes hory a doly až do země jednohlavého orla k vysokému zámku. Tam bych sedla na srdce matičce, na hlavu otcovu, pozobala sestry a bratry, a zase dále letěla. V malé zahrádce kvete růže, kol ní čtvero poupat, nad ní pějící slavík. Tam bych usedla a naslouchala jeho zpěvu. Pak se kloním k rdící a jedno slovo jí pošeptám; a z růžového kalichu mně tiché „ano“ odpovídá. Sbohem, slavíku a růže!

Musím se však do skutečností obrátit a všechny otázky hezky po pořádku zodpovídat. Ptáte se na mé zdraví, laskavá Toninko? To není ani lepší, ani horší. Prozatím jsem spokojená. Můj Drahotín byl však, a právě když jsem byla doma, nebezpečně nemocen, měl záskrt. Nyní je ale zase dobře, a dobrého rozmaru neztratil ani za mák. Ti druzí dva kluci jsou zdraví; jen má ubohá Dora má boule. Čím dále tím více jich má; ovšem že by nemusela od nich umřít, ale co zkusí? Vzpomíná často na tetinku a nechce posud věřit, že jste odtud pryč. Předešlý měsíc – 20. – se odstěhovala matka do Sagan. Marie Vás líbá, a bude-li to moct jen poněkud být, že se k Vám podívá. Stýská se jí tam, jak mi psala.

Podobizna je již hotová a dle úsudku všech velmi zdařilá. Radši bych byla ovšem visela ve Vašem pokoji, než u pana švagra v tom uměleckém cechu. Stydím se, neboť toho ani nezasluhuju. Myslím však, že je to památka přátelům.

Ptáte se také, co dělá almanach? Posud nemám ani řádek v rukou, a jak se dozvídám, velmi málo se píše. Tuším že to na příští rok sotva bude; a skoro by bylo lépe, neboť by se jistě důkladnější věci podati mohly. Když vy si stěžujete, že jste nevěděla posud, co to je česky psát, co tedy my říct máme? Co jsem přijela z domova, nemohla jsem pro vlastní a holčinu churavost skoro ani vyjít; chci tedy co nejdříve do přednášky k Jonákové, bych se s těmi děvčaty sešla a jich se pozeptala. Paní Zapovou jsem před několika dny u paní sestry seznala. Je to něžná žena s přemilým okem; již se jí prý nestýská. Spisy Vašeho drahého manžela jsem, kromě písní litevských a popsání Města božího, již několikrátě všechny přečtla. Věřte, že Vám takového učitele závidím! – Včera byla u mě útulná Bradřková. Zdali prý si na ni vzpomenete? Líbá Vás nastokrát.

Nyní, má drahá, ještě jednu nemilou novinu, a ta jest, že co nejdříve Prahu opustit musíme. Jistá věc to ovšem není, ale sko-

ro tak. Máme přijít do Nepomuk pod Zelenou horou. Říkávají „Co člověk musí, rád udělá“. To je lživé přísloví. Ale co je dělat? Vždyť nemůže pořád slunce svítit, a nemá-li noc též své příjemné stránky? Komu mám svůj čestný ouřad odevzdat?

Ještě jednu prosbu, má jediná drahá Bohunko! Dokud jste zde byla, nebylo stran mých povídek nic jistého vyjednáno. Protož jsem také nic řícti nechtěla. Prohodila jsem však mé mínění někomu, koho jsem se bála, aby Vám to přece nevyblebtal, musela jsem to tedy vymluvit. Čejka mně to obstarával; by ale loudavého Pospíšila neurazil, ukázal mu je, a ten si je nechal; co mě mrzí, neboť to je bez konce, co on do rukou dostane. Teprv je arch vytištěn.

Nasbírala jsem ty něžné kvítka po mezích a lukách naší drahé vlasti a do věnečka je uvila. Komu bych je měla věnovati, než mé nejmilejší přítelkyni? Nepohrdněte tím malým dárkem a přijměte jej ode mě na památku. Jestli Vás v kruhu Vaší rodiny jen chvíli baví budou, jsem sladce odměněná.

Ostatní noviny, stran divadla a literatury, Vám beztoho pan švagr píše. Něco si nechme napodruhý. Můj muž a doktor Čejka nechají Vám ruku líbat a pana manžela srdečně pozdravují. Ode mě též budu prosit nejsrdečnější pozdravení; dítky polibte za mě. Tisíckrátě Vás v duchu líbá Vaše

Božena

4/ KATEŘINĚ LAUERMANNOVÉ Z DOMAŽLIC 17. ŘÍJNA 1845

Drahá přítelkyně!

Již mnoho dnů uplynulo, co mne osud z Vašeho květného sboru vyloučil a daleko až k patě tmavých hor zasadil! Toužím, toužím po té milé matičce Praze! Toužím po Vás, drahé duše! Zde není žádný, s kým bych mohla promluvit. Město je špinavé a nepěkné; byt máme dost velký, ale nepohodlný. Lid je dobrý a rázný; obzvláště selský a měšťanský. Panstva je zde málo, ale několik zpanštělých fiflen a hejsků, kteří si dávají jméno honore. Nechme je, škoda papíru. Německy se málo mluví, ba málokdo rozumí německy z měšťanů, ale ve školách trápí navzdor tomu děti tak němčinou, že se jim div v hlavě nepojurdí! „Jiné školy,“ by měly křičet matky plným hrdlem a dříve nepřestat, dokud by je neměly.

Ale ta řeč zde, to je poklad! Mně to okolí české mezi těmi Němci vůkol přichází jako nějaké zakleté údolí! Zde to bylo ještě před padesáti lety jako v Praze a v kraji před sto a více. Je to zachovalost řeči a způsobu. A což moje Bůlky! To jsou zdravé holky, jen škoda, že svůj selský prastarý kroj svlékly a do německého aspoň od polu se přestrojily. Ale já je také dost hubuju; ony se vymlouvají, že to skrze zimu udělaly, ty sukně byly prý velmi chladné. Ale ti staří v tom přece nepomrzli!

A jak se Vám vede? Zdaž-li přece na mne vzpomenete? Já vím, že ano. Kdybych se byla měla ve Vás zmýlit, tak bych zvolala: „Světě, tys lživý, podvodný skrz naskrz“ a zamkla bych srdce na deset zámků. Prozatím mám jen jeden!

Prosím, pište mi brzy, a pište nápis, neboť po poště je lépe psát. Na pana otce, matku a sestru mou úctu že vzkazuju. Podo-

bizna pana otce visí v čele všech druhých, a kdykoliv do pokoje vkročím a do té vážné upřímné tváře se podívám, vzpomenu na naše rozloučení, a slza mi oko zvlhne. Bůh nám ho ještě dlouho zachovej, i Vám. Sbohem, má drahá, dobrá duše!

Vaše upřímná

Božena Němcová

5/ JOSEFU MYSLIMÍRU LUDVÍKOVÍ Z DOMAŽLIC 7. LEDNA 1846

Velectěný pane!

Dlouho jsem přemýšlela, ke komu se obrátit mám, aby mi nížepsanou slavnost důkladně popsal, a byla jsem věru na rozpacích, an mi bezděky staročeské přísloví „Sejdu z očí“ atd. na mysli tanulo, a ono bývá začasťe pravdivé. Tu jsem vzpomněla na Vašnosti, a znajíc šlechtné a vlastenecké Vašnostino srdce, začala jsem ihned psát, doufajíc, že mi moji prosbu neodepřete, neboť nevím, ke komu bych se potom obrátila.

Potřebuji do jedné povídky národní obyčej děvčat aneb spíše přástevnic z našeho kraje. Já se sice ještě trochu pamatuji, jak to žernovské holky mívaly, ale nevím, nejsem-li na omylu, a v takové věci bych nerada lhala.

Tuším že je to tak: „Děvčata, které dohromady chodí a přástvy drží, spočtou v druhém aneb třetím masopustním týhodni svoji přízi, a která nejvíce napředla, ta je královnou a dává *dlouhou noc*. Každé děvče od příze něco pro sebe má, a to potom prodá a koupí něco k dlouhé noci. Která je královnou, ta musí dát ale nejvíce, a u té se večere drží. Večer pozvou děvčata své hochy a všickni jdou k večeri. Na stole musí být nadtý kužel s pěknou pentlí otočený. Když jsou po večeri, dá se kužel na přeslici, královna ho vezme a každá se svým milým jdou v páru s muzikou do hospody. Ovšemže královna nejvíce tančí. Její hoch je ale povinen jí vrkoč dát, který k půlnoci a jí věnuje.“

Nyní nevím, je-li to tak, čili není, a jaké písně se přitom zpívají. Je mi velmi mnoho na tom záleženo, abych to důkladně věděla a co možná záhy. Velmi škoda by bylo, kdyby se ta ná-

rodní slavnost byla již opovrhla, což ale nemyslím. Na Žernově by to nejspíše k doptání bylo.

Jak se daří Vašnosti po všechny časy? A co dělají moji milí Ratibořičané? Až se Vašnosti s kýmkoli, kdo se na mne laskavě upamatuje, sejdete, račte vyřídít srdečně pozdravení každému. Často na tu milou krajinu a na všechny ty dobré duše vzpomínám.

Nám se vede prostředně, jednou zle, podruhé dobře, jednou jsme nemocni, jednou zdraví. Jak se mi tu líbí a jaký zde život je, Vašnosti se ve Květech dočte.

Prosím, Vašnosti, mou smělost mi prominouti; kdybych mohla já něčím sloužit, s radostí to učiním. Vašnosti odpustí, že prosím o brzkou odpověď; mám to brzy zaslat.

S nejhlubší úctou zůstávám

Vašnostina služebnice

Božena Němcová